

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“

Проект!

**ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ
на Източнобеломорски район
за басейново управление**

юни 2016 г.

РАЗДЕЛ 1

ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Изисквания на Директива 2007/60/ЕС и Закон за водите

Директива 2007/60/ЕО относно оценката и управлението на риска от наводнения (Директива за наводненията) създава рамка за оценка и управление на риска от наводнения в държавите - членки на Европейския съюз, като се създаде база за подобряване управлението на риска от наводнения и се цели намаляване на неблагоприятните последици за човешкото здраве, околна среда, културното наследство и стопанската дейност. Управлението на риска от наводнения се извършва на основата на речния басейн като се прилага принципът за солидарност.

Изискването на директивата е държавите-членки да оценят дали всички водни течения и крайбрежието линии са изложени на риск от наводнения, да нанесат на карта разпространението на наводнението при различни сценарии, стопанските активи и хората в риск в тези области и да се предприемат адекватни и координирани мерки за намаляване риска от наводнения. Директивата също така засилва правата на гражданите за достъп до информацията относно риска от наводнения и за свързаните мерки като им дава възможност да влияят върху процеса на планиране.

Директивата за наводненията е транспонирана в българското законодателство и по-конкретно в Закона за водите (ДВ, брой 61 от 2010г.). Предварителната оценка на риска от наводнения е разработена в съответствие с в глава IX, Раздел II от ЗВ.

За всеки район на басейново управление е необходимо да се изготви План за управление на риска от наводнения /ПУРН/, като се съсредоточи върху предотвратяването, защитата и подготвеността. Този план заедно с плана за управление на речните басейни по Рамковата директива по водите (Директива 2000/60/ЕО) представлява елемент от интегрираното управление на речните басейни.

Първата стъпка при изготвянето на ПУРН е извършване на Предварителна

оценка на риска от наводнения (ПОРН). Съгласно чл. 146(а) от Закона за водите за всеки район на басейново управление следва да се извърши ПОРН в съответствие с методиката по чл. 187, ал.2, т.6 от ЗВ. Същата е утвърдена от Министъра на околната среда и водите на 11.07.2011г. Изискванията за изготвяне на предварителна оценка на риска от наводнения са дефинирани в чл. 4 на Директивата за наводненията.

Наводненията са естествени природни явления, които не могат да бъдат избегнати. За нашата страна те се определят като най-значимото природно бедствие, нанесло щети за стотици милиони левове само през последните няколко години.

Наред с пораженията, които нанасят, наводненията като естествен природен феномен играят важна роля за поддържане на баланса в природата. Те са важен екологичен фактор за поддържане на водните екосистеми.

За разлика от другите природни бедствия, наводненията се поддават в значителна степен на прогнозиране както по отношение на възникването и разпространението им, така и по отношение на възможните последици. Независимо, че те са естествени явления, появата им в голяма степен се повлиява от човешката дейност и намесата на човека в природните процеси. Нанесените щети от наводнения през последните години са показател, че обществото не е достатъчно подготвено да се противопостави на този нарастващ риск. Констатира се, че прилаганите дейности по защита от наводнения не са достатъчни и е необходимо да се премине към политика на цялостно управление на риска от наводнения в условията на „съвместно съществуване“ с наводненията. Целта е да се постигне намаляване на бъдещия риск чрез проучване, оценка и въздействие върху всички фактори, влияещи върху появата на наводненията и значимостта на последиците им върху човешкото здраве, стопанската дейност и околната среда. Такъв комплексен подход на управление на риска от наводнения се въвежда от Директива 2007/60/ЕС - Европейска Директива за наводненията.

Директива 2007/60/ЕС относно оценката и управлението на риска от наводнения, или известна още под името Директива за наводненията, регламентира рамката за оценка и управление на риска от наводнения в страните,

членки на Европейския съюз. Тя има за цел да създаде условия за намаляване неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност.

Директивата е в сила от 26.11.2007 г. и е транспонирана в Закона за водите, чрез направено изменение и допълнение на ЗВ (ДВ бр. 61 от 06.08.2010 г.). По смисъла на директивата риск **от наводнения** е съчетанието от вероятността за наводнение и възможните неблагоприятни последици за човешкото здраве, околната среда, културното наследство, техническата инфраструктура и стопанската дейност, свързани с наводненията, а **наводнение** е временното покриване с вода на земен участък, който обичайно не е покрит с вода, включително от реки, планински потоци и предизвикани от морето наводнения на крайбрежни райони и може да изключва наводнения от канализационните системи.

Директивата изисква от държавите членки да приложат подход на дългосрочно планиране за намаляване на риска от наводнения в три етапа:

- Изготвяне на Предварителна оценка на риска от наводнения за всеки район на басейново управление;
- Съставяне на карти на районите под заплаха от наводнения и карти на райони с риск от наводнения;
- Разработване на План за управление на риска от наводнения с включена Програма от мерки

ПУРН се приема от Министерски съвет и преразглеждат и актуализират на всеки шест години.

Директорът на Басейновата дирекция е компетентен орган за басейново управление, отговорен за разработването на плана за управление на речния басейн (ПУРБ) и плана за управление на риска от наводнения. В съответствие с чл. 146о, ал. 3 от Закона за водите, първите планове за управление на риска от наводнения се разработват съгласувано с актуализацията на ПУРБ и се включват в тях. При разработването на ПУРН се използват информацията и данните за

разработването на плановете за управление на речните басейни. За БДИБР има изготвен и утвърден ПУРБ, с период на действие 2009-2015 г. , и проект на актуализиран ПУРБ с период на действие 2016-2021г.

Настоящият План за управление на риска от наводнения е изготвен за територията на Източнбеломорски район за басейново управление на водите, определен съгласно чл. 152, ал. 1, т. 2 от Закона за водите.

Дейностите обхващат територията на определените 31 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), утвърдени от Министъра на околната среда и водите съгласно чл. 146г, ал. 2 от Закона за водите. (Приложение №2 Обзорна карта на РЗПРН).

Целта на плана е да създаде условия за намаляване неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност за определените райони със значителен потенциален риск от наводнения за територията на Източнбеломорски район. Той разглежда всички аспекти на управлението на риска от наводнения, отчитайки характеристиките на конкретния речен басейн и интегрира аспектите на опазване на околната среда, като осигурява високо ниво на опазването ѝ. В него е включена Програма от мерки, която се съсредоточава върху предотвратяването, защитата, подготвеността, включително прогнозите за наводнения и системите за ранно предупреждение.

1.2. Проект „Разработване на Планове за управление на риска от наводнения“

За осигуряване на необходимата научнопрактическа подкрепа и подпомагане на басейновите дирекции при изготвяне на ПУРН е разработен Проект № DIR-51211229-1- 171 „**Разработване на планове за управление на риска от наводнения**” с бенефициенти четирите басейнови дирекции. Проектът е финансиран по Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161PO005/12/1. 20/02/29 по Приоритетна ос 1 на Оперативна програма "Околна среда 2007 - 2013 г.

При разработване на проекта на ПУРН са използвани резултати от възложени обществени поръчки на външен изпълнител, финансирани по проекта:

- **„Консултантски услуги за подпомагане на Басейнова дирекция за управление на водите в Източнбеломорски район с център Пловдив при разработване на Предварителна оценка на риска от наводнения”, 2012 г.**
- **„Консултантска помощ за определяне на районите, в които съществува или има вероятност за значителен потенциален риск от наводнения”, 2013 г.**
- **„Изготвяне на карти на районите под заплаха от наводнения и карти на районите с риск от наводнения в Източнбеломорски район за басейново управление на водите”, 2015 г.**
- **„Изготвяне на проект на Програма от мерки за Източнбеломорски район за басейново управление на водите. Икономически анализ на проекта на програмата от мерки, включително икономически разчети разходи – ползи“, 2016 г.**
- **„Национален каталог от мерки и национални приоритети за управление на риска от наводнения“, 2015 г.**
- **„Методика за анализ на разходите и ползите за целите за оценка мерките в Планове за управление на риска от наводнения”, 2015 г.**

Структурата и съдържанието на този план са изпълнени съгласно Закона за водите и Директива 2007/60/ЕО.

Използваните съкращения и дефиниции са дадени съответно в *Приложение 1.1.* и *Приложение 1.2.*

1.3. Характеристика на Източнобеломорски район

1.3.1. Географско положение и граници

Източнобеломорски район заема централните части на Южна България и обхваща водосборите на реките Марица, Тунджа, Арда и Бяла. Той е с площ 35 230 км², която представлява около 32% от територията на страната.

На изток граничи със Западнобеломорски район за басейново управление, на север – с Дунавския район за басейново управление, на изток – с Черноморския район за басейново управление, а на юг – с Република Гърция и Република Турция.

1.3.2. Основни речни басейни

Източнобеломорски район включва следните водосборни басейни до държавната граница с Турция и Гърция:

- **Басейн на р. Марица** - трансграничен с Република Гърция и Република Турция;
- **Басейн на р. Тунджа** - трансграничен с Република Турция, от международния басейн на р. Марица;
- **Басейн на р. Арда** – трансграничен с Република Гърция, от международния басейн на р. Марица;
- **Басейн на р. Бяла** – трансграничен с Република Гърция, от международния басейн на р. Марица;
- **Басейн на р. Луда** – трансграничен с Република Гърция, от международния басейн на р. Марица.
- **Басейн на р. Атеринска** – трансграничен с Република Гърция, от международния басейн на р. Арда.
- **Басейн на р. Фишера** – трансграничен с Република Турция, от международния басейн на р. Тунджа;

Река Марица е най-голямата река на Балканския полуостров. Тя има водосборна област до устието си 53 000 км², а до държавната граница между НР България и Гърция — 21 084 км². Марица е и най-пълноводната река в България. Древното ѝ име е Хебър (Хеброс, Евър, Еврос). Водосборната ѝ област до напускане на нашата територия се определя с координатите от 41°45' до 42°45' с.ш. и от 23°35' до 26°20' и.д. Река Марица води началото си от Рила планина, от двете

Маричини езера под в. Манчо. Координатите на извора са 42°09'40" с.ш. и 23°36'00" и.д. при кота 2378 м. До границата тя е дълга 321 км, като там координатите ѝ са 41°42'30" с.ш. и 26°21'40" и.д. с кота 41 м.

Марица има към 100 по-значителни притока, които са разположени симетрично спрямо главната река, т.е. броят на левите и десните притоци е почти еднакъв. От тях най-големите с водосборна област над 100 км² са Ракитница — водосборна област 3293 км² и дължина 145 км, Тополница — площ 1790 км² и дължина 155 км, Въча — площ 1645 км² и дължина 112 км, Стряма — площ 1395 км² и дължина 110 км, Чепеларска — площ 1010 км² и дължина 86 км. От останалите притоци 47 са с водосборни области под 100 км², 46 между 100 и 500 км² и само 6 реки с водосборни области между 500 и 1000 км². Притоци на Марица са също и реките Тунджа и Арда, но тъй като те обхващат значителни площи и до границата текат като самостоятелни реки и се вливат в Марица на турска територия, то те се разглеждат като отделни речни басейни.

Река Марица със задграничните и притоци събира водите си от почти всички големи български планини — южните склонове на Централна и Източна Стара планина, всички склонове на Средна гора, източните части на Рила, всички северни и източни дялове на Родопите. Най-високите части на тези планини са едни от най-вододайните райони.

Марица има среден наклон 7,3‰ и гъстота на речната мрежа 0,74 км/км². Средният наклон на притоците на Марица до гр. Първомай се движи в границите между 5‰ (р. Потока) и 113‰ (р. Петварска, приток на Въча), като на 40% от тях средният наклон е над 40 ‰. Изключение прави р. Азмака със среден наклон 1‰. За притоците в областта между гр. Първомай и границата средният наклон чувствително намалява и варира от 1,5‰ (р. Овчарица, приток на Ракитница) до 18,5‰ (р. Каламица), като 70% от тях имат среден наклон под 10‰. Тази голяма разлика в средните наклони се дължи на високопланинския характер на реките в горното течение на Марица и преобладаващо равнинния характер на притоците към средното и долното течение. Голямата разлика в средната надморска височина на водосборните области на отделните притоци към горното и долното течение на главната река дава своето отражение и върху гъстотата на речната мрежа. Така, ако се вземе същото сравнително деление, което е прието за характеристиката на средния наклон на водосборната област на Марица, то за

горния участък 60% от притоците имат гъстота на речната мрежа над единица, като гъстотата варира между 0,40 км/км² (р. Потока) и 2,4 км/км² (р. Саръяр), а за долния участък този процент намалява на 8% и се движи между 0,3 км/км² (р. Узунджовска) и 1,2 км/км² (р. Колуфардере). Коефициентите на развитието на водоразделната линия и извитост за р. Марица са съответно 1,7 и 1,4.

За притоците коефициентът на развитие на водоразделната линия варира между 1,22 (р. Беглишка) и 2,47 (р. Арпадере). Изключение прави р. Очушница с коефициент 1,01, чиято водосборна област почти има формата на една окръжност. Същата река има и голяма гъстота на речната мрежа — 2,1 км/км². Променливостта на коефициента на извитост е в границите между 1,04 (Софан и Юручка) и 3,0 (Тополница).

Река Тунджа е най-големият приток на р. Марица, който се влива в нея на турска територия. Водосборната ѝ област се определя чрез координатите 41°55' и 42°45' с. ш. и 24°55' и 27°00' и. д. Поради голямата площ на водосборната ѝ област (7884 км²) и понеже до границата тече като самостоятелна река, то р. Тунджа се разглежда като отделно поречие. Тя извира от централната част на Стара планина източно от в. Ботев. Координатите на извора са 42°43'40" с. ш. и 24°58'10" и. д. при кота 1940 м. Дължината ѝ до границата е 350 км. До гр. Ямбол протича право на изток, като оттам прави завой на 90° и приема южна посока, която посока запазва до вливането си в р. Марица. Координатите при границата са 41°51'20" с. ш. и 26°34'00" и. д. с кота 44 м н. в. и при заустването ѝ в Марица са 41°42' с. ш. и 26°34' и. д.

Река Тунджа приема към 50 притока, от които по-значителните са: р. Мочурица — водосборна площ 1278 км², дължина 86 км; р. Синаповска — площ 871 км², дължина 55 км; р. Поповска и др. Средният наклон на главната река е 5,4‰ с коефициент на извитост 2,1. Средният наклон и коефициентът на извитост за притоците варират съответно между 1,4 (р. Мочурица) и 68‰ (Магарешка река) и между 1,06 (Куруджадере) и 2,4 (р. Поповска). Изключение по отношение степента на извитост правят реките Воденска, начало на Поповска, и Мочурица, чийто коефициент има значителната стойност - 4,0 съответно 4,5. Гъстотата на речната мрежа за 15 от по-значителните притоци, както и за главната река, има сравнително ниски стойности и се движи между 0,23 км/км² (р. Мараш) и 0,66 км/км²

(р. Поповска), за което главна причина е ниската надморска височина на цялата водосборна област — 386 м н. в.

Река Арда е най-голямата родопска река и един от най-големите притоци на Марица. Площта на водосборната ѝ област до границата възлиза на 5201 км². Тя извира от Ардин връх, тече през дълбока долина до турско-българската граница и се влива в Марица на турска територия при гр. Одрин. Границите на водосборната ѝ област в общи линии се определят с географските координати от 41°10' до 41°50' с. ш. и от 24°30' до 26°30' и. д. Координатите на извора са съответно 41°26'00" с. ш. и 24°36'40" и. д. при кота 1455 м н. в. Дължината на р. Арда до границата възлиза на 241 км, като там тя има координати 41°33'20" с. ш. и 26° 09' 10" и. д. при кота 62 м н. в. Въпреки ясно изразения си планински характер р. Арда има малък среден наклон - 5,8‰ > и сравнително голям коефициент на извитост - 1,9. Гъстотата на речната мрежа е 1,32 км/км². В Арда се вливат към 25 притока, по-важни от които са: Върбица с площ на водосборната област 1203 км² с една дължина от 98 км, Крумовица - площ 671 км², дълга 58 км и др. Средният наклон за притоците на Арда е в границите между 11 ‰ (р. Върбица) и 78 ‰ (р. Черешовска). Гъстотата на речната мрежа варира между 0,71 км/км² (р. Кулиджийска) и 3,41 км/км² (р. Уваджик), като само 3 реки притежават гъстота под единица, 14 реки над единица и останалите между 2 и 3. Коефициентът на извитост варира между 1,2 (р. Малка река) и 2,40 (р. Върбица).

Река Бяла има водосборната област заедно с тази на р. Луда река до държавната граница между България и Гърция 636 км². Река Бяла извира в близост до с. Черничево, общ. Крумовград и тече от запад на изток в южната част на Източните Родопи. Координатите на извора са 41°20'7" с.ш. и 25°47'97" и.д. при кота 667 м. До границата тя е дълга 72,3 км, като там координатите ѝ са 41°26'94" с.ш. и 26°12'168" и.д. с кота 33,6 м. Дължината на р. Луда река от изворите до държавната граница е 17,6 км.

Р. Бяла има около 13 по-значителни притока, които са разположени симетрично спрямо главната река, т.е. броят на левите и десните притоци е почти еднакъв. От тях най-големите са Кокарджадере, Арпадере, Хамбардере, Юруклерска и Луда река.

Басейнът на р. Бяла включва южните склонове на средногорската антиклинала. Тракийската низина, части от Рило-Родопския масив и

подбалканските полета, откъдето се вижда, че земноповърхните форми са най-разнообразни, като колкото се отива по на изток, толкова теренът се понижава.

Въпреки незначителната надморска височина и широката долина на р. Бяла, релефът е планински със склонове, обрасли с естествени дъбови гори.

Климатът е средиземноморски - с мека пролет и дълга и топла есен, горещо и сухо лято и слънчева и дъждовна зима. Максимумът на валежите под влияние на средиземноморските циклони е през зимата (февруари). Вегетационният период е сред най-дългите в страната.

Оттокът на реката се формира под въздействие на средиземноморския климат, като се колебае в много широки граници. Коефициентът на вариация на оттока при с. Долно Луково е много висок – 0,616, както и коефициентът на асиметрия – 1,785. Модулът на оттока е нисък поради незначителната надморска височина - 11,7 л/сек на км². Месечният минимален отток на р. Бяла при с. Долно Луково става почти нула в края на лятото (септември), поради средиземноморското климатично влияние. За река Бяла и притоците и е характерен естествен режим на оттока – почти няма изградени водохранилища, които да го регулират.

1.3.3. Физикогеографски и климатични характеристики

Валежите в Източнобеломорски район се характеризират с големите си пространствени изменения: от сравнително малките годишни валежи, 450-500 мм – за областта в западната част на Тракийската низина, до над 1000-1200 мм – за високите планински части. Пловдивското поле, част от Старозагорското поле с долината на Марица при Димитровград-Свиленград, Ямболско-Елховското поле и част от Поляновградското поле, както и Чепинската котловина отбелязват годишен валеж 500—550 мм. За останалите сравнително ниски места от басейна на Марица, за повечето от Задбалканските полета на Средна България годишният валеж е 550—650 мм. В долината на Арда под Кърджали, както и по долините на Чая, Въча и Чепинската река, годишният валеж е 600—650 мм. С приближаване към планините средният годишен валеж расте, като за сравнително по-ниските планински места той достига до 800—900 мм, а за високите планински части надминава 1100-1200 мм.

Като се съпоставят валежните области със сравнително големи годишни валежи, напр. над 700—800 мм, се вижда, че за някои планински масиви те слизат доста ниско и обхващат места със значително малка надморска височина. Валежната зона в Западните Родопи обхваща места с надморска височина над 1400-1500 метра (Беглика 1530, Чехльово 1400 м), в Източната Родопска област тя засяга и места с височина под 400 м (Джебел 320 м); валежна зона 1000-1100 м, която включва Смолян (1010 м), Мугла (1360 м), в Източните Родопи слиза до 400-500 м, като включва Златоград (430 м). А по южната крайгранична част на Югоизточните Родопи – годишният валеж е над 1000 мм, като там влизат и сравнително ниски (под 500 м) планински места.

Най-големите сезонни валежи се отбелязват за зимата. Характерно за този сезон са големите валежни суми — над 250-300 мм, които обхващат високите части на планините, като засягат и сравнително ниски места в южната крайгранична част на Югоизточните Родопи (Златоград, 324 мм). От друга страна, през този сезон е най-обширна областта на валежната зона 100-125 мм. Тя обхваща цялото Пловдивско поле, част от Старозагорското поле, Ямболско-Елховско поле, котловинни места по Чепинската река, Въча и Чепеларската река, засяга изцяло или отчасти котловинните полета на Средна България, като Пирдопското поле и Ихтиманското поле имат зимен валеж под 100 мм. Зимен валеж от 125-150 мм има в някои котловинни места в Западна Средна България, в долините на Марица между Садово и Харманли, на р. Ракитница под Раднево и част от долината на Тунджа — при Елхово, за по-голямата част на Старозагорското поле и за някои ниски места в Средна България. По долинните склонове на някои от десните притоци на Марица, долината на Марица между Харманли - Свиленград и места в южната част на Тунджа, както и за някои припланински места зимният валеж е 150-175 мм. В останалите места той е 175-200 мм.

Пролетта се отличава с намаляване на валежите в Източните Родопи и крайграничните части на откритите към юг речни долини, като валежът през този сезон е 125-150 мм за Тунджа и Марица, 150-175 мм за Арда. Същевременно за този сезон намалява и валежната област 100-125 мм, като тук тя се задържа само в малка част от Пловдивското поле, на север от Пловдив-Първомай. В останалата част на Тракийската равнина и Тунджанската област, както и за Пирдопското поле,

пролетният валеж е 125-150 мм. Долините на Арда под Кърджали и притоците ѝ, Хасковската и Чепинската котловина, част от долините на Въча и Чепеларската река, места по южната част на Пловдивското поле, северната част на Старозагорското и Сливенското поле, Задбалканските полета на Източна Средна България, за този сезон имат валеж 150-175 мм. В планинските места с 1000—1500 м надморска височина преобладава валеж над 200 мм, обаче има места в Западната Родопска област (Беглика, Чехльово, Юндола и др.), които при такава или по-голяма височина имат по-малък валеж, а има и места в Източните Родопи, които при значително по-малка височина (Златоград 430 м) имат валеж над 200 мм.

През лятото се проявява настъпващото от юг засушаване, което се изразява с малките валежни суми на този сезон, 100-125 мм. Валежната зона 125-150 мм обхваща главно долината на Марица — в тясна ивица, южната част на Ракитница, Елховското поле и южната част на Тунджа, Арда под Кърджали и притоците ѝ. В останалата част на Тракийската низина, на Тунджанската област и ниската част на Източната Родопска област, преобладава валеж 150-200 мм. А към валежната зона 200-250 мм, в която влизат част от Подбалканските полета на Средна България и някои припланински места, се причисляват също и припланински и планински части, които в Родопската област обхващат и места с надморска височина 1000-1500 м и дори над 1500 м.

Разпределението на валежите за есента показва, че от лятото започва увеличаване на сезонните валежи, главно за откритите към юг речни долини на Южна България. При това сравнително големи валежни количества 200—300 мм, които за лятото се отбелязваха по високите планински части, сега слизат надолу, като в Източната Родопска област засягат и места с надморска височина под 500 м. От друга страна за този сезон се очертава намаляване на валежите в Тракийската низина и горната част на Тунджанската област. Тук валежът е под 150 мм, като за централната част на Пловдивското поле той е под 145 мм. Значително намалява валежът и по високите части на Стара планина, където той не надвишава 300 мм. Валежната област над 300 мм изчезва и за Рила.

Като най-сухи месеци за Източнобеломорски район се явяват август и септември, когато широко разпространена е областта с валеж под 40 мм. Тя се простира в Тракийската низина, Тунджанската област, Източната Родопска област, откритите към юг речни долини. Обаче докато за август тя обхваща долината на

Марица в по-тясна област, за септември тази валежна област обхваща цялото Пловдивско и Старозагорско поле, почти цялата Тунджанска област, като засяга и част от Задбалканските полета.

Валежната зона 20-30 мм за август по южната част на Тунджа и Марица обхваща широка област, в която влиза и част от Старозагорското поле. Тя изчезва за Тунджанската област и крайграничната част на Марица, като се запазва само за долината между Димитровград и Свиленград, както и за част от Старозагорското поле, обаче в западната част на Пловдивското поле валежната зона 20-30 мм обхваща по-широка област през септември, отколкото през август. В котловинните места и по-ниските планински части септемврийският валеж е 40-50 мм. За високите части на южните планини той достига 60-70 мм и над 70 мм, а по високите части на Централния балкан — над 80 мм и дори над 90 мм.

С най-големи месечни суми на валежи се отличават, от една страна, летните месеци юни и отчасти май, а от друга — месеците от края на есента и началото на зимата — ноември и отчасти декември.

Със зимен максимум се отличават главно места по откритите към юг речни долини, както и сравнително по-ниските части на Родопската област. Обаче някои места в тези области или в останалата част на разглеждания водосборен басейн, които имат летен максимум, проявяват вторичен максимум за ноември или октомври. Майски максимум, отбелязват главно планинските места.

През ноември валежната област 40-50 мм се отдръпва в западната част на Тракийската равнина, като обхваща Пловдивско, Пирдопско и Ихтиманско поле, както и котловинни места по долините на Чепинска река, Стара река и Въча. Казанлъшкото поле и Подбалканските полета на изток от него, Тунджанската област и част от Старозагорското поле, долината на Марица между Поповица и Любимец имат валеж 50—60 мм.

В останалата част на басейна валежите растат към планините, като достигат за високите им части над 90—100 мм. В Източната Родопска област валеж от 80-90 мм обхваща част от долините на Арда и някои нейни притоци (а такъв валеж имат значително високите места по Стара планина), но и валежната зона над 110 мм засяга сравнително ниски места (под 500 м), като включва Златоград със 120 мм ноемврийски валеж.

Тази Родопска област отбелязва такива големи валежи и за декември, обаче през този месец за останалата част на водосборната област настъпва общо намаляване на валежите, което стига до оформяне на област с валеж 30-40 мм в западната част на Тракийската низина.

За юни, когато крайграничните части на някои от откритите към юг речни долини имат значително по-малки валежи — Арда 50-60 мм, Места 40-50 мм, Струма 30-40 мм, а крайграничната част на Източната Родопска област е с валеж 70-90 мм, повечето от останалите места на басейна за този месец отбелязват най-големите месечни валежни суми. Като се започне от областта в западната част на Пловдивското поле с валежи 50-60 мм, валежът в равнинните и котловинни места се увеличава, за да достигне в Задбалканските полета на Средна България 70-80 мм, а някъде 80-90 мм. Високите части на планините очертават валеж над 120 мм, а за централната част на Стара планина и над 150 мм.

Средните годишни температури се обуславят от главно от надморската височина на отделните ѝ части, близостта им до морето и сравнително слабият градиент — от юг към север.

В съответствие с извънредно разнообразния терен и големите различия в надморските височини частта от Егейския басейн, която влиза в пределите на нашата страна, има твърде разнообразен температурен режим. Главно въз основа на различията на надморската височина и преобладаващата форма на терена, които обуславят температурния режим, той може да се раздели на следните части:

- Ниска равнинна част, която преобладава в източната половина на Егейския басейн и обхваща средните течения на Марица и Тунджа.
- Хълмиста и припланинска част, която обхваща местата с надморска височина между 300 и 500-600 м, разположени около източните и северните склонове на Родопите и около южните склонове на Стара планина и Средна гора.
- Високи котловинни полета, разположени предимно в най-западната част на района между Стара планина и Средна гора.
- Планинска част, която обхваща североизточната част на Рила и Западни Родопи, а също така и южната половина на Централна и Източна Стара планина. Тази част, която обхваща почти половината от нашия Беломорски басейн, може да се раздели на две части съобразно надморската височина:

а) среднопланинска (н. в. от 1000 до 1700 м част;)

б) високопланинска част (н. в. над 1700 м).

С най-мека зима се отличава ниската равнинна част на Източнобеломорски район. Тук средната температура на най-студения месец — януари е средно между 0 и 1,5° над нулата. Изобщо в ниската равнинна част през зимата преобладават периоди със средни температури над 0°, прекъсвани от отделни, сравнително недълготрайни периоди на застудявания, при които температурата пада най-често до около 5—6° под нулата. Обаче в изключително студени зими при най-силните застудявания минималните температури могат да спаднат до минус 25—30°. При най-силните затопляния в някои години през януари температурата може да стигне до 18—20°.

Зимата в хълмистите и припланинските райони (н. в. от 300 до 500—600 м) е също сравнително мека, със средна температура на януари около 0—1,5° под нулата. В района около Източните Родопи зимата е още по-мека, със средна температура на януари около 1,5—2° над нулата. Въпреки че средните температури на най-студения месец са малко по-ниски от тези в равнинната част дори при изключително силните застудявания главно поради хълмистия и наклонен терен тук, температурата не спада по-ниско от 20—25° под нулата. И тук характерни за зимата са сравнително честите затопляния. Най-силното затопляне през януари може да доведе до температури 18—19°.

По-студена е зимата във високите котловинни полета, където средната температура на януари е между 2,5 и 3° под нулата. В Задбалканските полета главно поради по-малката им надморска височина зимните температурни условия са значително по-смекчени — тук средната температура на януари е около 0,5—1° под нулата. Изобщо зимата във високите котловинни полета вече по-чувствително се различава от тези в равнинните части. При най-силните застудявания тук температурите могат да спаднат до 30—35° под нулата. Обаче и тук времето през зимата има твърде променлив характер — най-често редуване на застудявания със затопляния, които и тук не са редки. При най-интензивните затопляния температурите могат да стигнат до 15—18° над нулата.

Зимата в планинския район на Егейския басейн се отличава със значително по-голямата си продължителност, с ниските средни температури и с няколко ниски абсолютни минимални температури. В среднопланинската част (н. в. 1000—1700 м)

зимата продължава средно около 4—6 месеца, като най-студен месец е януари със средна температура от 2,5 до 4,5° под нулата (съобразно надморската височина). Тук с увеличаване на надморската височина дните през зимата с температури над 0° стават все по-малко и по-малко. Обаче въпреки доста ниските средни температури тук и при най-силните студове минималните температури не падат по-ниско от 22—26° под нулата. При най-силните затопляния през януари температурата може да достигне до 12—15°. Във високопланинската част зимата е още по-продължителна — средно 5 до 7 месеца (в зависимост от надморската височина). Тук температурата на въздуха се качва над 0° главно в началото и края на зимата, а през останалата част от зимата те остават все под 0°. Най-студен месец е вече февруари със средна температура от 6 до 12° под нулата (с около 0,5° до 1° по-ниска от температурата на януари). При най-силните студове минималната температура тук може да спадне до 28-31° под нулата. Температурата през най-студения месец почти не се качва над нулата. Само при изключително силните затопляния тя може да достигне до 4-8° над нулата.

Най-рано настъпва пролетта в ниската равнинна част на Източнобеломорски район. Така например в низините на Марица и Тунджа средните температури над 10° настъпват трайно средно към началото на април. Последните мразове през пролетта се случват средно през първата декада на април, а в изключителни случаи – докъм началото на май. При най-силните мразове минималните температури макар и през отделни дни на април могат да спаднат до 4-6° под нулата, а през май докъм 1° под нулата.

В хълмистите и припланинските райони трайното задържане на средни температури над 10° настъпва малко по-късно – средно към средата на април. Тук средната температура на април е около 10-11°. Последните мразове са средно към началото на април и само в изключителни случаи могат да се случат и през втората половина на май. Абсолютният минимум на температурата през април тук е около 4-5° под нулата. При най-силните затопляния максималната температура през същия месец може да достигне до 30-32°.

Във високите котловинни полета пролетта е също сравнително по-хладна. Средната температура на април е между 9 и 11° в зависимост главно от надморската височина. Температурите над 10° се задържат по-трайно около средата или през втората половина на април. Тук последните пролетни мразове се

случват предимно към средата на април, но в изключителни случаи могат да се случат и чак към края на май. През април най-ниските максимални температури могат да достигнат до 6-10° под нулата, а през май – до 1-3°. Абсолютният максимум на температурата през април достига до 27-28°.

В планинския район пролетните месеци имат много по-ниска средна температура. Средната температура се задържа по-трайно над 10° само в ниските части на планинския район (н. в. 1000—1700 м), като този период започва около средата на май и с увеличаване на надморската височина постепенно се премества до средата на юни. Във високопланинската част средната температура и през лятото остава предимно под 10°. В среднопланинската част средната температура на април е между 3° и 6°, във високопланинската част още по-ниска — от +3° докъм 4-5° под нулата в зависимост главно от надморската височина.

Характерно за високопланинската част е, че не може да се постави граница между пролетните и есенните мразове, т. е. тук мразовете могат да се случат и през лятото. Абсолютният минимум на температурите през април достига до 16-20° под нулата, което заедно с ниските средни температура показва, че в тази част на Егейския басейн април, а до голяма степен и май са по-скоро зимни, отколкото пролетни месеци. Обаче при изключително силни затопляния тук температурата през април може да се покачи до 12—18°.

В среднопланинската част последните пролетни мразове са главно през май и в някои случаи могат да достигнат и до средата на юни или чак през първите дни на юли. През април абсолютният минимум на температурата достига до 10—15° под нулата, а през май 5—8° под нулата. При най-силните затопляния максималната температура през април може да се покачи до 20—25°.

Температурният режим през лятото в ниската равнинна част се характеризира с преобладаването на твърде високи температури. Най-топъл месец е юли със средна температура 23,5°-25°, като при изключително силни затопляния максималната температура може да достигне до 40-42°. Най-силните застудявания през юли не могат да понижат минималните температури под 8-9°. В хълмистите и припланинските райони и особено във високите котловинни полета лятото е с относително по-ниски температури. И тук най-топъл месец е юли със средна температура 20-22° за хълмистите райони и 19-20° за високите котловинни полета. Най-силните горещини в тези райони достигат до 38-40°. При много силни

застудявания минималната температура може да спадне до 2-3° над нулата във високите котловинни полета и до 6-8° в хълмистите райони.

Температурният режим през лятото в планинския район се отличава със значително по-ниските температури в сравнение с околните низини. Освен това главно в най-високите части на планините се забелязва тенденция към изместване на най-топлия месец от юли в август. В среднопланинската част най-топлият месец — юли има средна температура от 13 до 16° в зависимост главно от надморската височина. Тук най-силните горещини достигат до 30-35°. При много силни застудявания е възможно температурата през юли да спадне до около 0°. Във високопланинската част средната температура на най-топлия месец — август е от 5 до 12°. Най-високите максимални температури не надвишават 20-25°. При много силни застудявания тук дори и през август минималната температура може да спадне до 3-7° под нулата.

Есента в ниската равнинна част е малко по-топла (средно с около 0,5-1°) от пролетта. Средната температура на октомври тук е около 13-14°. Към края на октомври и началото на ноември средната температура вече по-трайно се задържа под 10°. Първите есенни мразове са средно около края на октомври или началото на ноември. В изключителни години обаче първите есенни мразове могат да се случат и към края на септември или началото на октомври. В изключителни случаи през октомври тук максималната температура може да се покачи до 33-35°. Най-ниските минимални температури през октомври могат да достигнат до около 3-5° под нулата.

В хълмистата и припланинската част есента е също малко по-топла от пролетта — средната температура на октомври тук е от 11° до 13°, т.е. с около 1,5° по-висока от тази на април. Поради това средната денонощна температура по-трайно се задържа под 10° едва през втората половина на месеца. Първите есенни мразове настъпват средно към края на октомври и само в изключителни случаи около началото на октомври. Най-ниските минимални температури през октомври достигат до 5-6° под нулата. При най-силните затопляния максималните температури достигат до 34-36°.

В котловинните полета средната температура започва по-трайно да се задържа под 10° около средата на октомври. Тук средната температура на октомври е около 9—11°, а при най-силните застудявания минималната

температура може да спадне до 8—9° под нулата. Първият есенен мраз се случва средно през първата половина на октомври, обаче в изключителни случаи може да настъпи и значително по-рано — около средата на септември. Абсолютната максимална температура през октомври достига до 31-33°.

В планинската част есента е значително по-топла от пролетта. Средната температура на октомври в среднопланинската част е 6-8°, т.е. с около 2,5° по-висока от тази на април. В тази част средната температура се задържа трайно под 10° още от втората половина на септември. Първите есенни мразове се случват средно още от края на септември. През октомври най-силните мразове достигат до 10-12° под нулата, а при най-силните затопляния температурата може да се покачи до 24-28°.

Във високопланинската част средната температура на октомври е от 6° над нулата до 1° под нулата, т. е. с 3-3,5° по-висока от температурата на април. Въпреки това, както се изтъкна и по-горе, в тази част средната температура дори и през лятото много рядко се качва над 10°, докато минималните температури под 0° (мразове) са възможни през цялата година. Най-силните застудявания достигат до 15-18° под нулата, а най-силните затопляния — до 14-16° над нулата.

Снежната покривка в планинската част на Източнороморски район се отличава много от режима в околните низини главно поради големите температурни различия. Освен това в най-южните части на района за басейново управление (както в низините, така и в планините) през зимата количеството на снеговалежите е значително по-голямо от това в по-северните части, което все пак оказва известно влияние върху режима на снежната покривка. Това влияние се изразява в известно относително повишение на средната дебелина и продължителност на снежната покривка в най-южните части въпреки по-високите средни температури.

В ниската равнинна част на Източнороморски район снежната покривка изобщо е твърде краткотрайна и с много малка средна дебелина. Разбира се, периодът, през който е възможно образуването макар и за кратко време на снежна покривка в тази част, е много по-продължителен — той обхваща средно времето от втората половина на декември до към края на февруари, обаче през този период

поради преобладаването на температура над 0°, само около 20-30 дни са със снежна покривка.

В хълмистата и припланинската част, а така също и във високите котловинни полета снежната покривка се задържа по-продължително време — средно около 40-60 дни, като по-често такива дни са през януари (16-20) със средна височина на снежната покривка около 10-12 см. Обаче в по-южните части на тези райони (главно около източните склонове на Родопите) броят на дните със снежна покривка общо за зимата е по-малък – около 20-30 дни. При това тук поради значително по-големите валежи през декември броят на дните със снежна покривка е почти един и същ за декември и за януари.

Общо в хълмистата и припланинската част периодът с възможна снежна покривка обхваща средно от 5—10 декември до 5—10 март, което показва, че и в тези райони характерно за зимата е честото стопяване на снежната покривка.

Обаче в планинската част продължителността на задържането на снежната покривка, както и самата ѝ средна дебелина през зимата са значително по-големи и бързо се увеличават с надморската височина.

Характерно е също така, че тук снежната покривка е непрекъсната, т. е. и при най-силните затопляния през зимата, тя не се стопява напълно. Отделни прекъсвания на снежната покривка може да има само в началото и края на периода за възможното ѝ образуване. Този период за среднопланинската част започва от ноември и трае докъм средата на април. В тази част периодът с непрекъсната снежна покривка обхваща главно януари, февруари и март. Средната дебелина на снежната покривка за февруари е от 25 до 100 см (в зависимост главно от надморската височина). Общият брой на дните със снежна покривка е от 80 до 150 дни.

Във високопланинската част броят на дните със снежна покривка е от 150 до 250 дни. Почти всичките дни на XII, I, II, III, IV и по-голямата част от дните на ноември и май са със снежна покривка. Максимумът на средната височина на снежната покривка тук е изместен в март, като височината ѝ достига от 100—120 до 160 см.

1.3.4. Геология и хидрогеология

Геоложкият строеж на ИБР е твърде разнообразен и е изобразен на карта в Приложения – Обща характеристика на Източнореломорски район. На територията на Източнореломорски район са разпространени следните лито- и хроностратиграфски единици отделени отдолу нагоре:

Архай - най-старите скали се разкриват в Родопския масив. Това са скалите на Прародопската надгрупа, представени от различни видове гнайси, гранитогнайси, амфиболити, кварцити, метаконгломерати, лептинити и др., като в Източните Родопи сред тях се срещат мраморни тела и окарстени в различна степен прослойки. В архайските скали са установени прояви на базичен магматизъм и мигматизация.

Протерозой - Протерозойските скали също са разпространени в Родопите. Те са представени от биотитови и двуслюдени гнайси, шисти, амфиболити и др. от Родопската надгрупа. От съществено значение са мраморите на Добростанската свита, разкриващи се на широки площи и оформящи отделни окарстени райони. В тази група също са установени магматични процеси – разкрити са тела от базични метавулканити, габра и метадиабазы.

Палеозой - С палеозойска възраст са метаморфозирани алевролити, аргилити, пясъчници, диабазы на Берковската група. Те са разпространени само в склоновете на Стара планина, над Пирдопското и Карловското полета. Широко разпространените в Южна България гранити и гранодиорити са с къснопалеозойска възраст. В границите на Източнореломорския басейн те се разкриват в Рила, Западните Родопи, Средна гора и Сакар.

Мезозой

Триас - Триаските седименти в обсега на басейна се разкриват само на отделни петна в Западното Средногорие, в Старозагорската ивица, при Димитровград и Тополовград, както и по високите части на Стара планина. Те са представени от пясъчници в долната си част и карбонатни скали варовици и доломити в горната. При Тополовград и Димитровград варовиците са мраморизирани с по-чести теригенни прослойки.

Юра - В разглежданата територия почти отсъстват юрски материали, като се изключат няколко малки петна от нискометаморфозирани кварцити, пясъчници,

алевролити, шисти, ожелезнени варовици, разкриващи се в източната част на водосбора на р.Тунджа.

Креда - С най-широко разпространение тук са горнокредните материали. В западното Средногорие, Старозагорската ивица, Бургаския синклинорий и Източния Балкан се разкриват флишки, въгленосни и вулканогенно-седиментогенни (предимно с андезитов, трахиандезитов и трахибазалтов състав) скали. Интрузивните скали са представени от: гранити в Барутин-Буйновския плутон; габра, сиеномонцодиорити, гранодиорити, кварцмонцонити, монцонити - в източните части на Витошко-Гуцалския плутон и южно от Панагюрище.

Неозой

Палеоген - Палеогенът е разпространен в Източните Родопи и Централната част на Горнотракийската низина (Чирпански праг). В Родопския масив палеогенските материали заемат тектонските понижения. Те са представени от седиментни (теригенни, въгленосни, флишоподобни, моласови и варовикови скали), вулканогенно-седиментогенни (пластови разливи и покрови от андезити, латити, риолити, дацити, риодацити със съпътстващите ги туфи, туфити, лавобрекчи). В Горнотракийската низина от палеогенските материали с най-широко разпространение са варовиците при гр.Чирпан, Димитровград и др. и разливи от среднокисели вулканити – латити, андезити, шошонити.

Неоген – Неогенските материали се срещат в грабеновидните понижения на басейна. В повечето от тях те са покрити от кватеренерни наслаги и не се разкриват на повърхността, с изключение на Горнотракийската низина и Свиленградското понижение. Те са представени от теригенни материали на - предимно глини, алевролити, глинести пясъци и пясъчливи глини, с прослойки от пясъци, конгломерати, въглища. С най-широко разпространение са алувиално-пролувиалните седименти на Ахматовската свита.

Кватернер - Кватернерът е широко разпространен в Източнобеломорския басейн, във всички свои разновидности: алувий, пролувий, делувия, колувий и т.н. Според местоположението и произхода си се разкриват теригенни скали с различна зърнометрия – от валуни в пролувиално-алувиалните наслаги в Родопите и склоновете им, през чакъли, пясъци до глини в изветрителните кори на по-стари финотеригенните скали. Най-големи натрупвания на кватернерни наслаги – предимно на пролувий и алувий има в наложените грабеновидни депресии –

Горнотракийската, Карловската и т.н. В терасите на повечето реки са се отложили алувиални материали – пясъци, чакъли и глини.

Тектоника

Съгласно тектонското райониране на страната (според Йовчев, 1971) Източнобеломорският басейн попада в две от трите основни тектонски единици в България - Алпийската нагъната система и Родопския срединен масив. Като граница между тях се възприема най - южните части на Маришкия дълбочинен разлом - най-импозантната разломна структура у нас. Тя представлява разломен сноп с приблизителна ориентация запад-изток, с променяща се ширина.

Хидрогеоложката характеристика се предопределя от геоложката обстановка. В района са формирани всички основни типове подземни води - пукнатинни, карстови (карстово-пукнатинни) и порови. Основните акумулатори на пукнатинните води са напуканите скални формации в планинските участъци - в Стара планина, Средна гора, Сакар, Странджа, Родопите и Рила, както и в по-слабоиздигнати участъци (Св. Илийски възвишения, Манастирски възвишения и др.). Като цяло носителите на пукнатинни води са с ниска водоносност. Модулът на подземен отток в повечето случаи е под 0.1 l/s.km^2 и тогава скалите са приети за неводоносни. Независимо от приемането за неводоносност обаче напукаността на скалите обуславя появата на извори с променливи и общо взето ниски дебители, достигащи до няколко литра за секунда. В понижени релефни зони, обикновено в дерета, спускащи се по склона, маломощни делувиални и пролувиални материали интегрират водите от приповърхностната пукнатинна (изветрителна) зона и дават възможност за изграждане на каптажи или дренажи. Ниските и относително непостоянни дебители на водоизточниците, силно зависещи от колебанието на валежите, обуславят използването на тези води само за местни локални водоснабдявания на ограничено по брой население. В зони с по-голяма надморска височина, поради по-големия валеж нараства и модулът на подземния отток на пукнатинните води, достигайки до $0.2-0.3 \text{ l/s.km}^2$. Тогава скалните комплекси минават в категорията на слабоводоносните. Такива са водите най-вече във високите части на Стара планина, Същинска Средна гора, Рила и Западните Родопи. В тази категория попадат и някои седиментни (седиментно-вулканогенни) скални формации, съдържащи окарстяеми карбонатни прослойки, каквато напр. е

Старозагорската ивица, изградена предимно от горнокредни отложения. Тя обхваща района източно от Брезово в посока към Стара Загора - Змейово и оттам към Каменово-Злати войвода, достигайки на изток до с. Николаево. Изградена е основно от флишки и седиментно-вулканогенни скали. Водите в слабоводоносните напукани скали се използват за водоснабдяване така както и тези в скалите, означени като неводоносни - чрез каптиране на извори и изграждане на дренажи. Разликата помежду им е в по-високата обща водообилност на слабоводоносните скали и свързаната с нея възможност за осигуряване на по-високи дебита.

Пукнатинните води се срещат и в подложката на младите формации, запълващи депресиите (пониженията) и грабеновите структури.

Карстовите подземни води са акумулирани в окарстени формации с различна възраст, основни сред които са: мраморите на докамбрийската Добростанска свита, развита в Родопската област (със същата възраст са и други, вече силикатно-карбонатни свити - Белащенска, Луковишка, Бачковска, съдържащи окарстени мраморни прослойки или по-значителни мраморни литотела. Степента на тяхната карстификация е по-ниска от тази на Добростанската свита). Най-значителните карстови басейни тук са: Настан-Триградският (извори при Настан, извор "Вриса" и др.); Велинградският (извор "Клептуза" и др.); Перущица-Огняновският (извор "Три водици" и др.); Смолянският (извор "Хубча" и др.). Дебитът на всеки от тези извори достига стотици литра за секунда, като по-детайлни данни се намират в съответните раздели на отчетите за поречията на Марица и Арда. Следващите по възраст по-млади окарстени скали са изградени от триаски карбонатни материали. Това основно са финозърнестите доломити на Босненската свита от Искърската карбонатна група, както и мраморите от Сремската и Устремска свити на Тополовградската група. Първите са развити в Св. Илийските възвишения, където подхранват дебита на сондажи в района на с. Езеро с дебит до 35 l/s, а вторите - в Тополовградската синклинала, в района на едноименния град. Тук по-значителни карстови извори са в местността Пчелина, северозападно от Тополовград, където излизат няколко възходящи извора с дебит 80 l/s, Дугановски извори с дебит 50 l/s, извори южно от с. Воден - 25 l/s и др. Палеогенските окарствания са застъпени в района също в значителна степен. С тях са свързани изворите в района на гр. Чирпан с общ дебит около 300 l/s. Най-големият извор тук е Халка бунар със среден дебит през последните десетина години от 110 l/s. В

района южно от Димитровград в посока към Хасково и Хасковски минерални бани от окарстените карбонати на палеогена и на триаските Сремска и Устремска свити чрез изворни каптажи и от сондажи се ползват води с общ дебит 340 l/s.

Порестите материали, а сред тях най-вече алувиалните кватернерни отложения, представляват най-значителния акумулатор на подземни води в района. Най-голямата структура в района и страната, носител на порови води, е Горнотракийската депресия, обхващаща равнинната част от територията между градовете Белово и Симеоновград по р. Марица.

1.3.5. Административно деление и демография

Административните граници в страната не съвпадат с границите на Източнобеломорски район и речните басейни в него. Източнобеломорски район попада в 3 района за планиране. Той заема изцяло Южен Централен район, както и части от Югоизточен и Югозападен район. РБУ обхваща общо 10 области, от които пет изцяло (Пловдив, Стара Загора, Ямбол, Хасково и Кърджали) и пет - частично (Софийска, Пазарджишка, Смолянска, Сливенска и Бургаска област).

В Източнобеломорски район попадат общо 92 общини (изцяло и частично) и 1 772 населени места. Броят на населените места в ИБР по основни речни басейни е както следва:

- басейн на р. Марица – 793 бр.;
- басейни на р. Тунджа – 252 бр.;
- басейн на р. Арда – 680 бр.;
- басейн на р. Бяла – 41 бр.;
- басейн на р. Атеринска – 2 бр.;
- басейн на р. Фишера – 4 бр.

Населените места в Източнобеломорски район са доста разнообразни по своите характеристики – големина, население, промишленост, миграция, здравни индикатори. Според данни на НСИ от преброяването на населението през 2011, в ИБР живеят 2 634 168 човека, което представлява 36,8 % от населението на страната (7 364 570 души). Средната гъстота на населението в ИБР е 0,013 човека/км², което е близо до средната гъстота на населението в България – 0,015 човека/км².

Прогнозата за населението за периода до 2027 г. се базира изцяло на националната прогноза за броя на населението до 2060 г. на НСИ. Прогнозата за населението, живеещо на територията на ИБР и речните басейни в РБУ се базира на екстраполация на средния темп на прираст за периода 2003-2008 г. Прогнозира се, че до 2015 г. ще обезлюдят селищата, които през 2008 г. имат до 20 жители, през 2020 г. – до 30 жители, през 2025 г. – до 40 жители и до 2027 г. – до 50 жители.

Броят на населението на района за периода 2003-2008 г. спада с 3.0%, при 2.5% за страната. Възрастовата структура е близка националната. Степента на урбанизация на ИБР е малко по-ниска от средната за страната. Делът на градското население през 2008 г. е 67.0% и постепенно нараства до 69.2% през 2027 г. За сравнение тези числа за страната са 70.7% и 74.2%. ИБР увеличава относителния дял на градското население, но броят му спада с 2% за периода 2003-2008 г. Броят на селското население намалява с по-бърз темп -5.1%, който е приблизително равен на средния за страната – 5.6%.

Селищата в ИБР намаляват с по-висок темп от този на населението. Спадът се дължи изцяло на селата. През 2008 г. средният брой на населението в едно селище в ИБР е малко по-нисък от този за страната – 1316 души, при 1474 души за страната. Като резултат от тези процеси, големината на селищата в района през 2027 г. се увеличава, но с много по-нисък темп от този за страната - едно селище има средно 1386 жители при 1649 жители за страната. Прогнозата да броя на градовете се запазва на равнището от 2008 г., а намалението на броя на селищата е изцяло за сметка на селата.

Общите характеристики на Източнобеломорски район са представени в карти – Приложение 1.3.